

แนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถี
เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่*
GUIDELINES FOR IDENTIFICATION DEVELOPMENT ON BENJAVITI FOR
ENHANCE CHARACTERS OF STUDENTS OF
KANCHANAPHISEKWITTAYALAI SCHOOLS, KRABI

ธนพล เต็มทับ

Thanapol Temtub

บุญเลิศ วีระพรกานต์

Boonlert Weeraponkan

พระครูพิจิตรศุภการ

Phrakhru Pichitsuphakan

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon si thammarat Campus, Thailand

E-mail: 6403202037@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพอัตลักษณ์เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถีเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถีเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก 15 คน สัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ 5 คน และสนทนากลุ่มผู้ทรงวุฒิ 7 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการพัฒนาอัตลักษณ์เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่ มีการดำเนินงาน คือ 1) การวางแผน มีแผนในการดำเนินงานแต่บุคลากร

* Received 19 December 2022; Revised 22 March 2023; Accepted 13 June 2023

ยังขาดความรู้ความเข้าใจในกรอบคุณลักษณะตามหลักเบญจวิถี 2) การนำอัตลักษณ์ไปปฏิบัติ มีการดำเนินการไม่ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นวิธีการ กระบวนการ และการนำไปปฏิบัติ 3) การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล มีลักษณะการนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผล มีลักษณะของการมีส่วนร่วม มีความยืดหยุ่น แต่มีระบบขั้นตอนการปฏิบัติที่ไม่ชัดเจน ขาดเครื่องมือในการวัดและ ประเมินผลและแผนในการวัดและประเมินผลที่สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง 4) การปรับปรุง แก้ไข อารงรักษา อัตลักษณ์ ใช้วิธีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างผ่านครู บุคลากร และแกนนำ นักเรียน มีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่นักเรียน

2. แนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถี เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน พบว่า มีการองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการนำอัตลักษณ์ไปปฏิบัติ 3) ด้านการ นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล 4) ด้านการปรับปรุง แก้ไข และการอารงรักษาอัตลักษณ์

3. ผลการนำเสนอแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถี เพื่อเสริมสร้าง คุณลักษณะผู้เรียน ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า มีความเป็นไปได้ เหมาะสม และเป็นประโยชน์ มีความสัมพันธ์กันระหว่างกระบวนการมีกรอบแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน สอดคล้องกับ กระบวนการติดตาม ประเมินผล

คำสำคัญ: อัตลักษณ์, หลักเบญจวิถี, คุณลักษณะผู้เรียน

ABSTRACT

The study aimed to 1) study conditions of identity to enhance learner characteristics, 2) study the guidelines for developing identity under the Benjaviti principle to enhance learner characteristics, and 3) present guidelines for identity development under the Benjaviti principle to enhance learner characteristics. The study employed a qualitative research method. Data were collected through in-depth interviews with 15 informants, in-depth interviews with five experts, and a focus group discussion with seven experts. The research tools were interviews and a focus group discussion.

The findings revealed that;

1. For the conditions of identity, Kanchanapisek Wittayalai School, Krabi, operated to enhance student characteristics as follows: 1) Planning – there was

an operation plan, but the school staff lacked understanding of the Benjaviti principle's characteristic framework, 2) Identity implementation - the procedures in method, process, and implementation were unclear, 3) Supervision, monitoring, and evaluation - there was supervision, monitoring, and evaluation under the participatory way in a flexible manner. However, the process and procedures were unclear. The school also lacked tools and plans for practical measurement and evaluation, and 4) Identity improvement, correction, and maintenance - the school applied role model methods through teachers, staff, and student leaders, including using public relations to spread knowledge to students.

2. Guidelines for developing school identity under the Benjaviti principles comprised four steps: 1) Planning, 2) Identity implementation, 3) Supervision, monitoring, and evaluation, and 4) Identity improvement, correction, and maintenance.

3. Presentation results of guidelines for developing school identity by the experts revealed that the guidelines were feasible, appropriate, and beneficial. The guidelines also interconnected between processes and had a clear and practical framework relevant to the monitoring and evaluation process.

Keywords: Identity, Benjaviti principles, Student Characteristics

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 และในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ก็ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ เพื่อให้ผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนได้ ส่วนเสียเกิดความมั่นใจในระบบการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ซึ่งทำให้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดมาตรฐานของเด็กไทยที่พึงประสงค์ไว้ โดยเป็นคุณลักษณะที่ผู้เรียนควรมีเหมือนกันทุกคน แต่เนื่องจากสถานศึกษาแต่

ละแห่งมีบริบทที่ต่างกัน จึงควรมีการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนเป็นการเฉพาะของตนเอง โดยมีอัตลักษณ์โดดเด่นของผู้เรียนที่สถานศึกษาต้องการให้เกิด สถานศึกษาต้องจัดกิจกรรมโครงการที่เป็นจุดเน้นหรือโดดเด่นของสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาปฏิบัติจนได้รับการยอมรับจากบุคคล ทั้งในระดับชุมชนและในวงกว้าง ส่งผลสะท้อนเป็นคุณลักษณะเฉพาะของผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ ซึ่งได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียนไว้ 8 ประการ คือ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

จากคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย จึงได้พัฒนาคุณลักษณะเพิ่มขึ้นมาอีกหนึ่งข้อ เรียกว่า “สุภาพบุรุษ - สุภาพสตรี กาญจนาภิเษกวิทยาลัย” ซึ่งผู้ที่เป็นสุภาพบุรุษ-สุภาพสตรี กาญจนาภิเษกวิทยาลัย หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติตนอยู่บนพื้นฐานของความเป็นผู้นำ ซื่อสัตย์ สุจริต อุบิสัย ใจคอดี ส่วน “เบญจวิถี กลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย หมายถึง ข้อกำหนดคุณลักษณะจำนวน 5 ประการ ประกอบด้วย วิถีที่ 1 เทิดทูนสถาบัน วิถีที่ 2 กตัญญู วิถีที่ 3 บุคลิกดี วิถีที่ 4 มีวินัย และวิถีที่ 5 ให้เกียรติ โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่ เป็นโรงเรียนหนึ่งในกลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย ซึ่งเป็นเครือข่ายตามโครงการพระราชดำริ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียน เป็นต้นแบบที่ดีในสังคมได้และเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย มีคุณลักษณะดังกล่าว โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่ จึงเพิ่มคุณลักษณะผู้เรียนข้อที่ 9 จากคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดไว้ เรียกว่า "เบญจวิถีสู่ความเป็นสุภาพบุรุษ สุภาพสตรี กาญจนาภิเษกวิทยาลัย" (กลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย)

จากความสำคัญของการพัฒนาอัตลักษณ์ของสถานศึกษา อันประกอบไปด้วยอัตลักษณ์ของผู้เรียน ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีความสำคัญและจำเป็นในการกำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียนและกลุ่มเครือข่ายโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรของโรงเรียนดังกล่าว ได้เล็งเห็นว่าโรงเรียนมีการกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนเป็นอัตลักษณ์ของโรงเรียนแต่ยังขาดแนวทางการพัฒนาประกอบกับผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญเรื่องอัตลักษณ์ของผู้เรียน ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาอัตลักษณ์ของสถานศึกษาและกลุ่มเครือข่ายโรงเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะ

ศึกษาแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถี เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่ เพื่อให้สถานศึกษานำแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาและในกลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัยให้มีความโดดเด่นเป็นที่ประจักษ์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพอัตลักษณ์เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถีเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถีเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary investigation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถี เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ในการวิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งมีลำดับขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1.1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 1.2) กำหนดประเด็นการร่างแบบที่ทางสถานศึกษาจัดขึ้นมาเป็นแนวทางการร่างแบบ 1.3) นำร่างแบบที่ได้ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และ 1.4) ปรับร่างแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่
2. ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้ 2.1) ร่างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถี

เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน จากการค้นคว้าเอกสารเพิ่มเติม และ 2.2) นำร่างแบบที่ได้ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

3. ขั้นตอนการนำเสนอ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินและแบบการสนทนากลุ่ม ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างดังนี้ 3.1) นำร่างแบบแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถี เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนที่ได้จากการร่างแบบ มาจัดทำเป็นแบบประเมินสนทนากลุ่ม ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ และ 3.2) นำแบบประเมิน ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ที่ได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อย ความครอบคลุมขององค์ความรู้ 3.3) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและให้อาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อความถามกับนิยามศัพท์ 3.4) นำข้อความถามปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วจึงทำเป็นฉบับจริงเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยเก็บข้อมูล ดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพ อัตลักษณ์เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มีขั้นตอน ดังนี้ 2.1) ผู้วิจัยพิจารณาเลือกผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมตามคุณสมบัติที่กำหนด ความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษา ความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง 2.2) ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตนครศรีธรรมราช ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่ เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 15 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน ครูหัวหน้าระดับชั้น จำนวน 6 คน ครูหัวหน้ากลุ่มงาน จำนวน 5 คน ครูหัวหน้า/ผู้รับผิดชอบกิจกรรมเบญจวิถี จำนวน 1 คน ประธานกรรมการสถานศึกษา 1 คน 2.3) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างแบบ มีประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน ใช้คำถามอย่างเปิดกว้าง ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-Face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2. ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 2.1) ขันเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการสามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่ รวมทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษาตลอดจนพิจารณาความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง 2.2) ผู้วิจัยขอหนังสือ

จากบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่ จำนวน 1 คน ครูผู้ดำเนินงานเรื่องอัตลักษณ์เบญจวิถี โรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย จำนวน 1 คน ศึกษาพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ จำนวน 1 คน เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึก 2.3) ขึ้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์ วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over role) 2.4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถีเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่ โดยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นในทัศนะของผู้ให้ข้อมูล มุ่งหาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลเชิงพรรณนา มีประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน ใช้คำถามอย่างเปิดกว้าง มีการเตรียมตัวก่อนทำการสัมภาษณ์โดยการหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่สัมภาษณ์อย่างเพียงพอและสร้างความสัมพันธ์ (Rapport) ผู้วิจัยแนะนำตัวตามบทบาทที่กำหนดโดยการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวก เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความประทับใจ ไว้วางใจและกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลที่ ผู้สัมภาษณ์ต้องการการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการสัมภาษณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-Face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3. ขั้นตอนการนำเสนอ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือ คือ แบบประเมินและแบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยจัดประชุมกลุ่ม เสนอแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถีเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่ มีกระบวนการดังนี้คือ 3.1) ทำหนังสือแจ้งผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มทราบพร้อมด้วยร่างแนวทาง เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ 3.2) ดำเนินการประชุมกลุ่มสนทนาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะ ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน ประกอบด้วย นักวิชาการด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่ จำนวน 1 คน ศึกษาพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการในกลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย จำนวน 2 คน ครูหัวหน้า/ผู้รับผิดชอบกิจกรรมเบญจวิถีในกลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย จำนวน 1 คน ในวันจันทร์ที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565 เวลา 09.00 น. โดยใช้รูปแบบออนไลน์

ผ่าน Google Meet 3.3) บันทึกผลการประชุมกลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยฉบับนี้ ได้จากการศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นวิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ข้อ โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary investigation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) และการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการพัฒนาลักษณะเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษก วิทยาลัย กระบี่ พบว่า การวางแผนในการกำหนดอัตลักษณ์ของโรงเรียน มีการวางแผนดำเนินการโดยศึกษาบริบทของโรงเรียน และนำผลการวิเคราะห์สภาพมาเป็นส่วนหนึ่งในการวางแผนในการกำหนดอัตลักษณ์ รวมถึงเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดอัตลักษณ์ และนำไปสู่การนำอัตลักษณ์ไปปฏิบัติ โดยโรงเรียนมีการกำหนดให้นำอัตลักษณ์ เบญจวิถี มาพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน โดยศึกษาคู่มือ ตามแนวทางเบญจวิถีของกลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัยมาเป็นแนวทางและบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ในการปฏิบัติครูผู้สอนโดยส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจในเนื้อหาหรือข้อบ่งชี้ของหลักเบญจวิถี รวมถึงบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรม ขั้นตอนการจัดกิจกรรม โดยโรงเรียนมีการนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผลที่เป็นลักษณะของการมีส่วนร่วม มีรูปแบบไม่เป็นทางการ มีความยืดหยุ่น แต่ยังไม่เป็นระบบ โดยเฉพาะยังขาดเครื่องมือในการวัดและประเมินผล ตลอดจนแผนในการวัดและประเมินผลที่สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง ส่วนในด้านการปรับปรุง แก้ไข และธำรงรักษาอัตลักษณ์ พบว่าโรงเรียนใช้วิธีการปฏิบัติตนผ่านครู บุคลากร และแกนนำนักเรียน มีการทำป้ายประชาสัมพันธ์ มีการให้ความรู้แก่นักเรียนในคาบเบญจวิถี กิจกรรมโครงการของกลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กิจกรรมโครงการ

ของโรงเรียน ทั้งนี้ในการปฏิบัติกิจกรรมยังเป็นการตกลงทำร่วมกันในแต่ละระดับชั้น ซึ่งไม่ได้เป็นแนวปฏิบัติเดียวกันทั้งโรงเรียน

2. แนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถีเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่ พบว่า มีองค์ประกอบดังนี้ 1) ชื่อรูปแบบ 2) หลักการ และเหตุผล 3) วัตถุประสงค์ 4) แนวทางการดำเนินการ 5) การติดตามประเมินผล ทั้งนี้เป็นผลมาจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เป็นไปตามกระบวนการของ ทิพย์สุตา สมนา ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผนในการกำหนดอัตลักษณ์ 2) ด้านการนำอัตลักษณ์ไปปฏิบัติ 3) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล 4) ด้านการปรับปรุง แก้ไข และจรรักษ์อัตลักษณ์ (ทิพย์สุตา สมนา, 2560)

กระบวนการที่ 1 การวางแผนในการกำหนดอัตลักษณ์ของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียน สุภาพบุรุษ - สุภาพสตรี กาญจนาภิเษกวิทยาลัย ตามหลักเบญจวิถี ประกอบด้วย วิถีที่ 1 เติบโตสถาบัน วิถีที่ 2 กตัญญู วิถีที่ 3 บุคลิกดี วิถีที่ 4 มีวินัย วิถีที่ 5 ให้เกียรติ โดยศึกษาสภาพบริบทของโรงเรียน วิเคราะห์ SWOT ประชุม วางแผน แต่งตั้งคณะกรรมการในการทำงาน จัดอบรม สัมมนา สร้างความตระหนัก ความรู้ กำหนดแผนพัฒนาการจัดการศึกษา แผนการปฏิบัติงาน จัดทำแผนการพัฒนาอัตลักษณ์ เสนอแผนการพัฒนาอัตลักษณ์ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อพิจารณาความเห็นชอบ

กระบวนการที่ 2 การนำอัตลักษณ์ไปปฏิบัติ เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียน สุภาพบุรุษ - สุภาพสตรี กาญจนาภิเษกวิทยาลัย ตามหลักเบญจวิถี ประกอบด้วย วิถีที่ 1 เติบโตสถาบัน วิถีที่ 2 กตัญญู วิถีที่ 3 บุคลิกดี วิถีที่ 4 มีวินัย วิถีที่ 5 ให้เกียรติ ได้แก่ การดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรมการส่งเสริมอัตลักษณ์ตามแผน จัดโครงการ/กิจกรรม โดยดำเนินการตามรูปแบบที่วางแผนไว้ ประสานงานเครือข่าย ชุมชน ท้องถิ่น ให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ตลอดจนให้การสนับสนุน ดูแลช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวก จัดหาสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับแผนการพัฒนาอัตลักษณ์ และปรับปรุงโครงการ/กิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

กระบวนการที่ 3 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียน สุภาพบุรุษ-สุภาพสตรี กาญจนาภิเษกวิทยาลัย ตามหลักเบญจวิถี ประกอบด้วย วิถีที่ 1 เติบโตสถาบัน วิถีที่ 2 กตัญญู วิถีที่ 3 บุคลิกดี วิถีที่ 4 มีวินัย วิถีที่ 5 ให้เกียรติ ได้แก่ การสร้างเครื่องมือในการวัดและประเมินผล จัดประชุม จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม นำผลการปฏิบัติงานตามโครงการ/กิจกรรมมาปรับปรุงแก้ไขตาม

กระบวนการบริหารด้วยวงจรคุณภาพของเดมมิง (PDCA) สรุปผลการนิเทศ เป็นข้อมูลสารสนเทศ จัดทำแบบประเมินความพึงพอใจ เกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน

กระบวนการที่ 4 การปรับปรุง แก้ไข และธำรงรักษาอัตลักษณ์ เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียน สุภาพบุรุษ - สุภาพสตรี กาญจนานิเชกวิทยาลัย ตามหลักเบญจวิถี ประกอบด้วย วิธีที่ 1 เทิดทูนสถาบัน วิธีที่ 2 กตัญญู วิธีที่ 3 บุคลิกดี วิธีที่ 4 มีวินัย วิธีที่ 5 ให้เกียรติ ได้แก่ การนำผลการปฏิบัติงานตาม โครงการ/กิจกรรมมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาอัตลักษณ์ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน จัดโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถี เพื่อรักษาความเป็นอัตลักษณ์ ดำเนินการเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์อัตลักษณ์ สรุปผลการดำเนินงานตามโครงการที่จัดขึ้น สร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สะท้อนปัญหาปรับปรุงหลักสูตร จัดประชุมสร้างความตระหนักและความเข้าใจให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

3. นำเสนอแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถีเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนานิเชกวิทยาลัย กระบี่ พบว่า รูปแบบมีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม มีความเป็นประโยชน์ และได้มีการปรับปรุงแบบตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้ได้แนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถีเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนานิเชก วิทยาลัย กระบี่ ฉบับสมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

กระบวนการที่ 1 ด้านการวางแผนในการกำหนดอัตลักษณ์ของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียน สุภาพบุรุษ-สุภาพสตรี กาญจนานิเชกวิทยาลัย ตามหลักเบญจวิถี ประกอบด้วย วิธีที่ 1 เทิดทูนสถาบัน วิธีที่ 2 กตัญญู วิธีที่ 3 บุคลิกดี วิธีที่ 4 มีวินัย วิธีที่ 5 ให้เกียรติ โดยศึกษาสภาพบริบทของโรงเรียน วิเคราะห์ SWOT ประชุม วางแผน แต่งตั้งคณะกรรมการในการทำงาน จัดอบรม สัมมนา สร้างความตระหนัก ความรู้ กำหนดแผนพัฒนาการจัดการศึกษา แผนการปฏิบัติงาน จัดทำแผนการพัฒนาอัตลักษณ์ เสนอแผนการพัฒนาอัตลักษณ์ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อพิจารณาความเห็นชอบ และนำไปสู่กระบวนการที่ 2 ด้านการนำอัตลักษณ์ไปปฏิบัติ เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียน สุภาพบุรุษ - สุภาพสตรี กาญจนานิเชกวิทยาลัย ตามหลักเบญจวิถี ประกอบด้วย วิธีที่ 1 เทิดทูนสถาบัน วิธีที่ 2 กตัญญู วิธีที่ 3 บุคลิกดี วิธีที่ 4 มีวินัย วิธีที่ 5 ให้เกียรติ โดยการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรมการส่งเสริมอัตลักษณ์ตามรูปแบบที่วางแผนไว้ ประสานงานเครือข่าย ชุมชน ท้องถิ่น ให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ตลอดจนให้การสนับสนุน ดูแลช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวก จัดหาสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับแผนการพัฒนาอัตลักษณ์ และปรับปรุง

โครงการ/กิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ไปสู่กระบวนการที่ 3 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียน สุภาพบุรุษ-สุภาพสตรี กาญจนานิเชกวิทยาลัย ตามหลักเบญจวิถี ประกอบด้วย วิถีที่ 1 เทิดทูนสถาบัน วิถีที่ 2 กตัญญู วิถีที่ 3 บุคลิกดี วิถีที่ 4 มีวินัย วิถีที่ 5 ให้เกียรติ โดยการสร้างเครื่องมือในการวัดและประเมินผล จัดประชุม จัดทำ รายงานสรุปผลการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม นำผลการปฏิบัติงานตามโครงการ/กิจกรรมมาปรับปรุงแก้ไขตามกระบวนการบริหารด้วยวงจรคุณภาพของเดมมิง (PDCA) สรุปผลการนิเทศ เป็นข้อมูลสารสนเทศ จัดทำแบบประเมินความพึงพอใจ เกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน และกระบวนการที่ 4 ด้านการปรับปรุง แก้ไข และธำรงรักษาอัตลักษณ์ เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียน สุภาพบุรุษ - สุภาพสตรี กาญจนานิเชกวิทยาลัย ตามหลักเบญจวิถี ประกอบด้วย วิถีที่ 1 เทิดทูนสถาบัน วิถีที่ 2 กตัญญู วิถีที่ 3 บุคลิกดี วิถีที่ 4 มีวินัย วิถีที่ 5 ให้เกียรติ ได้แก่ การนำผลการปฏิบัติงานตาม โครงการ/กิจกรรมมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาอัตลักษณ์ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน จัดโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นอัตลักษณ์ ตามหลักเบญจวิถี เพื่อรักษาความเป็นอัตลักษณ์ ดำเนินการเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์ อัตลักษณ์ สรุปผลการดำเนินงานตามโครงการที่จัดขึ้น สร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สะท้อนปัญหา ปรับปรุงหลักสูตร จัดประชุมสร้างความตระหนักและความเข้าใจให้กับ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถีเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนานิเชกวิทยาลัย กระบี่ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพอัตลักษณ์ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนานิเชกวิทยาลัย กระบี่

ผลการศึกษา พบว่า การวางแผนในการกำหนดอัตลักษณ์ของโรงเรียน มีการวางแผนดำเนินการโดยศึกษาบริบทของโรงเรียน มีการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงาน (SWOT) และนำผลการวิเคราะห์สภาพมาเป็นส่วนหนึ่งในการวางแผนในการกำหนดอัตลักษณ์ รวมถึงเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดอัตลักษณ์แล้วนำผลสรุปจากข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มาเป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดอัตลักษณ์

ของผู้เรียน และนำไปสู่การนำอัตลักษณ์ไปปฏิบัติ โดยโรงเรียนมีการกำหนดให้นำอัตลักษณ์เบญจวิถี มาพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน โดยศึกษาคู่มือพัฒนาคุณลักษณะสุภาพบุรุษ – สุภาพสตรี ตามแนวทางเบญจวิถีของกลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย มาเป็นแนวทางและบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ในการปฏิบัติครูผู้สอนโดยส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจในเนื้อหาหรือข้อบ่งชี้ของหลักเบญจวิถี รวมถึงบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมขั้นตอนการจัดกิจกรรม โดยโรงเรียนมีการนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผลที่เป็นลักษณะของการมีส่วนร่วม มีรูปแบบไม่เป็นทางการ มีความยืดหยุ่น แต่ยังไม่เป็นระบบ โดยเฉพาะยังขาดเครื่องมือในการวัดและประเมินผล ตลอดจนแผนในการวัดและประเมินผลที่สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง ส่วนในด้านการปรับปรุง แก้ไข และธำรงรักษาอัตลักษณ์ พบว่าโรงเรียนใช้วิธีการปฏิบัติตนเป็นอย่างดี ผ่านครู บุคลากร และแกนนำนักเรียน มีการทำป้ายประชาสัมพันธ์ มีการให้ความรู้แก่นักเรียนในคาบเบญจวิถี กิจกรรมโครงการของกลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กิจกรรมโครงการของโรงเรียน ทั้งนี้ในการปฏิบัติกิจกรรมยังเป็นการตกลงทำร่วมกันในแต่ละระดับชั้น ซึ่งไม่ได้เป็นแนวปฏิบัติเดียวกันทั้งโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ Qashmer & Amani Faisal ได้ศึกษาเรื่องโรงเรียนที่ดีต่อการส่งเสริมอัตลักษณ์นักเรียน ผลการศึกษาพบว่าโรงเรียนที่มีความพร้อมและมีประสิทธิภาพจัดเป็นโรงเรียนที่ดี ซึ่งส่งผลให้นักเรียน มีระดับพฤติกรรมที่ดีสูงกว่า ซึ่งโรงเรียนที่ดี ประกอบด้วย 1) โรงเรียนเปรียบเป็นสังคมที่หล่อหลอมคุณธรรมและแนวปฏิบัติที่ดีงาม 2) โรงเรียนที่มีบรรยากาศดีเหมาะสมต่อการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน 3) โรงเรียนมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลายให้นักเรียนเลือกเข้าร่วม 4) นักเรียนที่ร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมมากกว่า 2 กิจกรรมจะมีประสบการณ์การเข้าสังคมที่สูงกว่านักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมใดเลย 5) โรงเรียนสร้างความรู้สึผูกพันกับนักเรียน ปลุกฝังเรื่องความใส่ใจต่อสิ่งรอบข้าง 6) โรงเรียนปลุกฝังเรื่องความยุติธรรม 7) โรงเรียนปลุกฝังเรื่องความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต (Qashmer & Amani Faisal, 2016)

2. แนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถี เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่

ผลการศึกษา พบว่าแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถีเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่ พบว่า มีองค์ประกอบดังนี้ 1) ชื่อรูปแบบ 2) หลักการและเหตุผล 3) วัตถุประสงค์ 4) แนวทางการดำเนินการ 5) การติดตามประเมินผล ทั้งนี้เป็นผลมาจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เป็นไปตามกระบวนการของทฤษฎีสุตา สมณา ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผนในการ

กำหนดอัตลักษณ์ 2) ด้านการนำอัตลักษณ์ไปปฏิบัติ 3) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล 4) ด้านการปรับปรุง แก้ไขและธำรงรักษาอัตลักษณ์ (ทิพย์สุดา สมณา, 2560)

กระบวนการที่ 1 การวางแผนในการกำหนดอัตลักษณ์ของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียน สุภาพบุรุษ-สุภาพสตรี กาญจนานิเชกวิทยาลัย ตามหลักเบญจวิถี โดยศึกษาสภาพบริบทของโรงเรียน วิเคราะห์ SWOT ประชุม วางแผน แต่งตั้งคณะกรรมการในการทำงาน จัดอบรม สัมมนา สร้างความตระหนัก ความรู้ กำหนดแผนพัฒนาการจัดการศึกษา แผนการปฏิบัติงาน จัดทำแผนการพัฒนาอัตลักษณ์ เสนอแผนการพัฒนาอัตลักษณ์ ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อพิจารณาความเห็นชอบ

กระบวนการที่ 2 การนำอัตลักษณ์ไปปฏิบัติ เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียน สุภาพบุรุษ-สุภาพสตรี กาญจนานิเชกวิทยาลัยตามหลักเบญจวิถี โดยการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม การส่งเสริมอัตลักษณ์ตามรูปแบบที่วางแผนไว้ ประสานงานเครือข่าย ชุมชน ท้องถิ่น ให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ตลอดจนให้การสนับสนุน ดูแลช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวก จัดหาสื่อและแหล่งเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับแผนการพัฒนาอัตลักษณ์ และปรับปรุงโครงการ/กิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

กระบวนการที่ 3 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียน สุภาพบุรุษ - สุภาพสตรี กาญจนานิเชกวิทยาลัยตามหลักเบญจวิถี ได้แก่ การสร้างเครื่องมือในการวัดและประเมินผล จัดประชุม จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม นำผลการปฏิบัติงานตามโครงการ/กิจกรรมมาปรับปรุงแก้ไขตามกระบวนการบริหารด้วยวงจรคุณภาพของเดมมิง (PDCA) สอดคล้องกับ เมทินี รำพึงสุข ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางในการดำเนินการพัฒนาอัตลักษณ์นักเรียน: กรณีศึกษาโรงเรียนปฏิบัติดีสรุปผลการนิเทศ เป็นข้อมูลสารสนเทศจัดทำแบบประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่า ทุกโรงเรียนมีการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ของนักเรียนในแต่ละด้านอย่างเป็นระบบโดยประกอบไปด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอนคือขั้นตอนการวางแผน (Plan) การดำเนินการ แก้ไข ปัญหา (Do) การตรวจสอบและเปรียบเทียบผล (Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Action) (เมทินี รำพึงสุข, 2557)

กระบวนการที่ 4 การปรับปรุง แก้ไข และธำรงรักษาอัตลักษณ์ เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียน สุภาพบุรุษ - สุภาพสตรี กาญจนานิเชกวิทยาลัย ตามหลักเบญจวิถี ได้แก่ การนำผลการปฏิบัติงานตามโครงการ/กิจกรรมมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาอัตลักษณ์ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน จัดโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถี

เพื่อรักษาความเป็นอัตลักษณ์ ดำเนินการเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์ อัตลักษณ์ สรุปผลการดำเนินงานตามโครงการที่จัดขึ้น สร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สะท้อนปัญหา ปรับปรุงหลักสูตร จัดประชุมสร้างความตระหนักและความเข้าใจให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ ทิพย์สุตา สมนา ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี มีกระบวนการในการพัฒนาอัตลักษณ์ของสถานศึกษาด้วยวงจรคุณภาพของเดมมิง โดยมีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นไปที่คุณภาพของสถานศึกษา ส่วนการจัดทำแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ประกอบด้วย 1) ด้านการวางแผนการกำหนดอัตลักษณ์ของสถานศึกษา ควรนำกระบวนการบริหารด้วยวงจรคุณภาพของเดมมิงเข้ามาใช้ เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน 2) ด้านการนำอัตลักษณ์ของสถานศึกษามาปฏิบัติผู้ที่รับผิดชอบในการจัดโครงการ/กิจกรรมควรเป็นผู้ที่มีความรู้ สามารถจัดกิจกรรมได้หลากหลาย ผู้บริหารควรดูแลช่วยเหลือและอำนวยความสะดวก 3) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ควรให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการและเครื่องมือในการประเมิน ร้อยละของความสำเร็จไว้อย่างชัดเจนและ 4) ด้านการปรับปรุงแก้ไขและการธำรงรักษาอัตลักษณ์ ควรสอดแทรกอัตลักษณ์ของสถานศึกษาเข้าไปในกิจกรรมที่สถานศึกษาปฏิบัติ มีการสรุปผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรมและประชาสัมพันธ์ของอัตลักษณ์ของสถานศึกษาอย่างทั่วถึง (ทิพย์สุตา สมนา, 2560)

3. นำเสนอแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถี เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่

ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบมีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม มีความเป็นประโยชน์ และได้มีการปรับปรุงแบบตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้ได้แนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถี เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่ ฉบับสมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการ มี 4 กระบวนการดังนี้

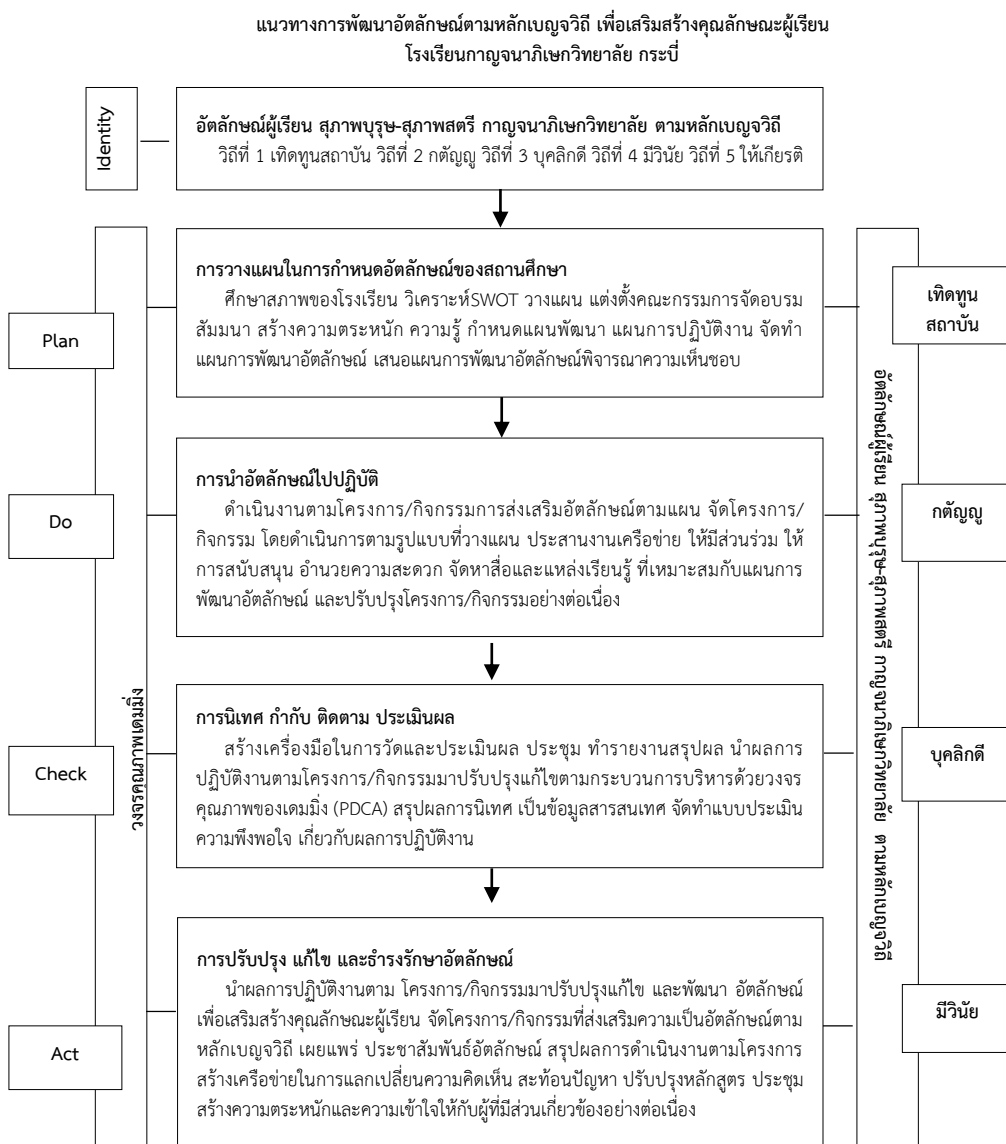
กระบวนการที่ 1 การวางแผนในการกำหนดอัตลักษณ์ของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียน สุภาพบุรุษ - สุภาพสตรี กาญจนาภิเษกวิทยาลัย ตามหลักเบญจวิถี โดยศึกษาสภาพบริบทของโรงเรียน วิเคราะห์ SWOT ประชุม วางแผน แต่งตั้งคณะกรรมการในการทำงาน จัดอบรม สัมมนา สร้างความตระหนัก ความรู้ กำหนดแผนพัฒนาการจัดการศึกษา แผนการปฏิบัติงาน จัดทำแผนการพัฒนาอัตลักษณ์ เสนอแผนการพัฒนาอัตลักษณ์

ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อพิจารณาความเห็นชอบ และนำไปสู่กระบวนการที่ 2 การนำอัตลักษณ์ไปปฏิบัติ เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียน สุภาพบุรุษ - สุภาพสตรี กาญจนานิเชกวิทยาลัยตามหลักเบญจวิถี ได้แก่ การดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรมการส่งเสริมอัตลักษณ์ตามแผน จัดโครงการ/กิจกรรมโดยดำเนินการตามรูปแบบที่วางแผนไว้ ประสานงานเครือข่ายชุมชน ท้องถิ่น ให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ตลอดจนให้การสนับสนุน ดูแลช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวก จัดหาสื่อและแหล่งเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับแผนการพัฒนาอัตลักษณ์ และปรับปรุงโครงการ/กิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ไปสู่กระบวนการที่ 3 การนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผล เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียน สุภาพบุรุษ - สุภาพสตรี กาญจนานิเชกวิทยาลัย ได้แก่ การสร้างเครื่องมือในการวัดและประเมินผล จัดประชุม จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม นำผลการปฏิบัติงานตามโครงการ/กิจกรรมมาปรับปรุงแก้ไขตามกระบวนการบริหารด้วยวงจรคุณภาพของเดมมิง (PDCA) สรุปผลการนิเทศ เป็นข้อมูลสารสนเทศ จัดทำแบบประเมินความพึงพอใจ เกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน และกระบวนการที่ 4 การปรับปรุง แก้ไข และธำรงรักษาอัตลักษณ์ เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียน สุภาพบุรุษ - สุภาพสตรี กาญจนานิเชกวิทยาลัย ตามหลักเบญจวิถี ได้แก่ การนำผลการปฏิบัติงานตามโครงการ/กิจกรรมมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาอัตลักษณ์ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน จัดโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถี เพื่อรักษาความเป็นอัตลักษณ์ ดำเนินการเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์อัตลักษณ์ สรุปผลการดำเนินงานตามโครงการที่ จัดขึ้น สร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สะท้อนปัญหา ปรับปรุงหลักสูตร จัดประชุมสร้างความตระหนักและความเข้าใจให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ บุรพสิษฐ์ บุญคง วิจัยเรื่องแนวทางการสร้างอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จากการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ผลวิจัยพบว่า การสร้างอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จะประสบผลสำเร็จต้องสร้างอัตลักษณ์ภายในให้เกิดแก่บุคลากรครูภายในโรงเรียน โดยเฉพาะครูผู้สอนเพราะส่งผลโดยตรงในการสร้างอัตลักษณ์ให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน (บุรพสิษฐ์ บุญคง, 2557)

สรุป

แนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถี เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน โรงเรียนกาญจนานิเชกวิทยาลัย ระเบียบ ประกอบด้วยกระบวนการ 4 ด้าน ได้แก่ กระบวนการที่ 1 ด้านการวางแผน กระบวนการที่ 2 ด้านการนำอัตลักษณ์ไปปฏิบัติ กระบวนการที่ 3 ด้าน

การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และกระบวนการที่ 4 ด้านการปรับปรุง แก้ไข และธำรงรักษาอัตลักษณ์ ดังภาพที่ 1

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ด้านการวางแผนในการพัฒนาอัตลักษณ์ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน ควรคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดอัตลักษณ์ที่สอดคล้องกับสภาพบริบทโรงเรียน ตลอดจนสภาพบริบทชุมชน

2. ด้านการนำอัตลักษณ์ไปปฏิบัติ โรงเรียนจะต้องสร้างความเข้าใจและให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องอัตลักษณ์ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน แก่บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งการนำแนวทางไปปฏิบัติต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับบริบทโรงเรียน ผู้เรียน และการบริหารทรัพยากรในเกิดประโยชน์สูงสุด

3. ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลในการพัฒนาอัตลักษณ์ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาสะท้อนผลการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล มาปรับปรุงพัฒนา เพื่อวางแผนในการดำเนินงานในปีต่อ ๆ ไป

4. ด้านการปรับปรุง แก้ไข และธำรงรักษาอัตลักษณ์ ในการพัฒนาอัตลักษณ์ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน โรงเรียนควรปรับปรุงโครงการหรือกิจกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาอัตลักษณ์ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายเพื่อร่วมกันพัฒนา และแก้ไขปัญหา การประชาสัมพันธ์กิจกรรมโครงการที่ทำเพื่อสื่อสารสร้างความเข้าใจถึงโครงการ กิจกรรมที่ดำเนินการต่อสาธารณชน ตลอดจนธำรงรักษาอัตลักษณ์ เพื่อความยั่งยืนและมีลักษณะโดดเด่นเฉพาะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยการสร้างคู่มือการพัฒนาอัตลักษณ์ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนในระดับเขตพื้นที่/ระดับจังหวัด

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การพัฒนาอัตลักษณ์ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนหรือสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษา

3. ควรมีการศึกษา วิจัย รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามอัตลักษณ์ของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: สยามสปอร์ต ซินดิเคท.
- _____. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- กลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย. (ม.ป.ป.). คู่มือการพัฒนาคุณลักษณะสุภาพบุรุษ – สุภาพสตรีตามแนวทางเบญจวิถี กลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย. กลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย.
- ทิพย์สุดา สมนา. (2560). แนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เมทินี รำพึงสุข. (2557). แนวทางดำเนินงานในการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักเรียน: กรณีศึกษา โรงเรียนปฏิบัติดี. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการวิจัยการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุรพิจ์ บัญคง. (2557). แนวทางการสร้างอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จากการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Qashmer & Amani Faisal. (2016). "Character Education and Adolescents" Moral Identity Development (Actual and Ideal). In Ph.D. dissertation. University of Missouri St.